

Поредица Български възрожденци

ВАСИЛ ЛЕВСКИ

(1837 - 1872)

Васил Иванов Кунчев е роден на 6 юли (18 юли нов стил) 1837 г. в Карлово. През 1845 г. започва образованието си в килийното училище в родния си град, а година по-късно вече учи в местното взаимно училище. През 1856 - 1857 г. младежът учи в свещеническото училище на даскал Атанас Иванов в Стара Загора, а през следващата година приема монашески сан дякон с име Игнатий. През 1858 г. е ръкоположен за йеродякон и става църковен певец в църквата „Света Богородица“ в Карлово. Захваща се с идеята на революционната дейност, запленил от български революционер – Георги Раковски. По това време Раковски разгръща мощна пропагандна дейност, която оказва силно влияние върху българската младеж. През 1861 г., като следствие на икономическата криза в Османската империя и провежданата стопанска политика, потискаща българите, в революционните среди настъпва раздвижване.

През 1862 г. Левски напуска родния си град и се отправя към Сърбия, за да се присъедини към Първата българска легия, организирана от Раковски /възприема идеята за освобождение чрез навлизането на организирани чети, които да вдигнат народа на въстание. След разпадането на легията се присъединява към четата на дядо Ильо Войвода/. Година по-късно е запленил от революционните идеи, въпреки учителската си дейност през годините 1864 - 1867 г. Пристига в Букурещ и е определен за знаменосец на четата на Панайот Хитов по предложение на Раковски. През 1868 г. постъпва във Втората българска легия в Белград. През февруари 1868 г. се разболява тежко (възпаление в коремната област, налагащо операция, която оставя дълго незаздравяваща рана) и лежи във военна болница. Много скоро легията се разпада и именно тогава взема решение за създаване на комитетска мрежа. В края на 1868 г. заминава за Цариград, в началото на 1869 г. организира първата обиколка и се отправя към Тракия и Северна България. Преминава през Пловдив, Карлово, Сопот, Казанлък, Сливен, Велико Търново, Ловеч, Плевен и Никопол. През месец май 1869 г. извършва втората обиколка, като тръгва от Никопол и в Плевен поставя началото на ВРО /Вътрешна революционна организация/.

В горепосочения период Васил Левски пътува с влак по жп линията Русе - Варна и така насочва вниманието на комитетите към железния път, гарите и съобщителната техника. Апостолът осъзнава стратегическото значение на железницата и колко е важно в дейността им да бъдат включени доверени революционери като Никола Корчев, който укрива Левски в локомотивния тендер за въглища на парния локомотив през първото му пътуване около края на 1868 г., както и при второто през пролетта на 1869 г.

След завръщането си в румънската столица на 26 август 1869 г. Васил Левски се включва активно в живота на българската емиграция. В края на 1869 г., заедно с Любен Каравелов, участва в създаването на БРЦК /Български революционен централен

комитет/. През пролетта на 1870 г. се завръща в България и до края на 1871 г. успява да създаде гъста мрежа от комитети с център Ловеч, наречена ВРО. По този начин в българските революционни среди съществуват не само две основни идеологии, но и два централни комитета – Каравеловият в Букурещ и този на Апостола, който действа в България. Левски добре разбира ролята на железницата за българската революция и дава указания на Теофан Райнов да назначава на служба по Барон Хиршовата железница „Цариград-Белово“ верни на освободителното дело хора.

През пролетта на 1872 г. Васил Левски участва в първото общо събрание на БРЦК (заедно с ВРО) в Букурещ. Идеите му по основните стратегически въпроси за революцията са запазени. Определен е за „главен апостол на цяла България” и получава пълномощно писмо, което му дава право да действа от името на цялата организация през лятото на 1872 г. Левски се завръща в България и започва подготовка за предстоящото въстание. Реорганизира комитетите и изгражда окръжни центрове през есента на 1872 г. – голямоизворски, пазарджишки, старозагорски, сливенски, търновски и ловешки. Създава тайна полиция и тайна поща.

През ноември 1872 г. Васил Левски минава железопътния кантон № 26, наречен по-късно „Консулството“ /кантона е имал екстериториална неприкосновеност, там са се приемали и са се изпращали пари, оръжие, храни, дрехи и бегълци/ и с помощта на кантонера Кольо Бонков преминава с каик река Марица и се среща с даскал Димитър Ралов, инж. Иржи Прошек и Теофан Райнов. На тази среща се разглежда наново въпросът за железния път и българската революция, тъй като комитетите се опасяват, че при въстание Османската империя ще струпа бързо войски по железния път във въстаналите области и се решават на действия за преустановяване. Посещението на Апостола при кантон № 26 е пресъздадено в картина на художника Никола Кожухаров, която се съхранява в сградата на Централното управление на БДЖ.

Идеята за революция на Васил Левски претърпява сътресение от назначения за помощник на Левски – Димитър Общи, който успява да настрои част от комитетите срещу Апостола, а по време на ограбването на пощата в Арабаконак, въпреки забраната на Дякона, Димитър Общи е арестуван и признава за предстоящото въстание. Османската полиция започва арести на комитетски дейци, които с признанията си все повече насочват към Васил Левски и на 26 декември 1872 г. той е заловен в Къкринското ханче. След проведен съдебен процес Апостолът е осъден на смърт и на 6 февруари (18 нов стил) Левски е обесен край София, в близост до мястото, където сега се издига неговият паметник.